

Innst. O. nr. 35

(2001-2002)

Innstilling frå finanskomiteen om lov om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.)

Ot.prp. nr. 33 (2001-2002)

Til Odelstinget

1. KOMBINERTE PENSJONSORDNINGAR

1.1 Samandrag

1.1.1 Bakgrunn

I Innst. O. nr. 2 (2000-2001) ble regjeringen Stoltenberg bedt om å komme tilbake til Stortinget med en «vurdering av å legge innskuddspensjon på toppen av en ytelsesbasert pensjon». Flertallet i finanskomiteen ga videre uttrykk for at man burde benytte en framgangsmåte der «samtlige ansatte som er omfattet av en ytelsesdel også er omfattet av en innskuddsdel».

I Ot.prp. nr. 78 (2000-2001) foreslo Finansdepartementet at en innføring av kombinerte pensjonsordninger skulle bli vurdert på et senere tidspunkt. I Innst. O. nr. 110 (2000-2001) uttalte et flertall av finanskomiteens medlemmer, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, at det bør åpnes for kombinerte pensjonsordninger, og departementet ble bedt om å komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med Kredittmeldinga høsten 2001.

Kredittilsynets vurderinger og lovutkast og den videre behandling i Finansdepartementet, herunder høring, er omtalt i punkt 2.1 til 2.3 i proposisjonen.

1.1.2 Departementets vurderingar

Innledning

Departementet har merket seg at høringsinstansene i det vesentlige stiller seg positive til utkastet til lovbestemmelser om kombinerte pensjonsordninger, selv om enkelte ikke går inn for at det innføres en slik adgang nå. Departementet legger til grunn at det ved kombinerte pensjonsordninger ligger en ytelsesbasert foretakspensjonsordning «i bunnen» og at denne suppleres med en innskuddsbasert pensjonsordning «på toppen». Begge ordningene utgjør et supplement til folketrygden. Ved en reduksjon av folketrygden vil samlet pensjon bli redusert, med mindre foretaket foretar endringer i pensjonsplanene. Dette følger av at

pensjonsordningene er utformet som rene nettoordninger. Medlemmer i kombinerte ordninger vil således få pensjon fra tre pensjonsordninger, hvor folketrygden utgjør grunnlaget.

Behov for informasjon til arbeidstakere og foretak

Flere av høringsinstansene har påpekt at kombinerte pensjonsordninger fordrer at institusjonene har gode rutiner for å gi informasjon. Departementet er enig i dette. I denne sammenheng vises til bestemmelser i innskuddspensjonsloven § 2-7, i lov om foretakspensjon § 2-8 og i forsikringsavtaleloven kapittel 19.

Forsikringsavtaleloven § 19-3 er videre gjort gjeldende så langt den passer for innskuddspensjonsordninger i bank og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Departementet legger til grunn at disse bestemmelsene sikrer at foretaket mottar og gir arbeidstakere den nødvendige informasjon ved kombinerte pensjonsordninger.

Forholdsmessighet og hjemmel til å gi forskriftsbestemmelser

På bakgrunn av at ytelsesbaserte og innskuddsbaserte pensjonsordninger har svært ulike kjennetegn, er prinsippet om forholdsmessighet gjennomført på ulik måte for disse typer pensjonsordninger.

Pensjonsordningenes ulike karakteristika innebærer at det neppe er mulig å utforme et regelverk for kombinerte ordninger som sikrer at det ikke vil kunne oppstå utilsiktede forskjeller når det gjelder samlede pensjonsytelser fra foretakets pensjonsordninger ved nådd pensjonsalder for ellers sammenlignbare medlemmer. Disse problemstillinger er det redegjort nærmere for i Ot.prp. nr. 78 (2000-2001) kapittel 3 og 5. I Innst. O. nr. 110 (2000-2001) heter det at finanskomiteen tar departementets framstilling i proposisjonens kapittel 3 til etterretning. Et mindretall bestående av

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti gikk imot å åpne for kombinerte pensjonsordninger, og viste blant annet til Kredittilsynets vurderinger om at det er en umulig oppgave å stille opp krav til kombinerte pensjonsordninger som sørger for generell likebehandling og at forholdsmessighetsprinsippet gjennomføres.

Etter departementets oppfatning vil det i praksis ikke være mulig å fastsette krav til pensjonsordningene som i all hovedsak gjør at forholdsmessighetsprinsippet og generelle krav til likebehandling kan la seg gjennomføre i kombinerte ordninger. På denne bakgrunn er det i høringsnotatet av 2. august 2001 (omtalt i punkt 2.1 i proposisjonen) lagt til grunn at en for kombinerte pensjonsordninger i hovedsak vil være henvist til å kreve at den ytelsesbaserte og innskuddsbaserte ordning som inngår, hver for seg utformes etter regelverket i de to pensjonslovene. Departementet vil likevel understreke at både faren for uheldig og urimelig forskjellsbehandling, og utslagene av dette, vil avhenge av de krav som stilles til ordningene. Departementet anser at det i denne sammenheng er viktig at det stilles krav om at alle arbeidstakere som er medlem i den ytelsesbaserte pensjonsordningen også skal være medlem av den innskuddsbaserte ordningen, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 2-12 annet ledd bokstav a. På grunnlag av øvrige bestemmelser i innskuddspensjonsloven og lov om foretakspensjon, legger departementet for øvrig til grunn at eksempelvis eldre nyansatte arbeidstakere som eventuelt ikke er medlem av den ytelsesbaserte pensjonsordningen i henhold til lov om foretakspensjon § 3-9 annet ledd, likevel skal være medlem av den innskuddsbaserte pensjonsordningen. Departementet vektlegger videre at den ytelsesbaserte og innskuddsbaserte ordningen skal utformes med sikte på at urimelig forskjellsbehandling av arbeidstakere når det gjelder samlet pensjon unngås. Sentralt i denne sammenheng er det at ordningene utformes slik at høytlønte ikke gis overkompensasjon for folketrygdens fallende kompensasjonsgrad.

I loven foreslås at hvert enkelt foretak skal utforme regelverket med sikte på at forskjellsbehandling mellom arbeidstakere unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid i foretaket, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 2-12 annet ledd bokstav c. Bestemmelsen må ses som en intensjonserklæring, og vil samtidig gi grunnlag for myndighetene til å gripe inn i henhold til lov om foretakspensjon § 2-7 annet ledd. Departementet legger til grunn at bestemmelsen ikke er til hinder for at det gis ulik pensjon for ulike lønnsnivåer, men at bestemmelsen blant annet innebærer at den samlede kombinerte ordning i størst mulig grad skal utformes slik at samlede pensjonsytelser og beregnet folketrygd ikke utgjør en større prosentdel av lønnen for medlem med høyere lønn enn for medlem med la-

vere lønn. Det kan derfor stilles spørsmål ved om én eller begge pensjonsordninger kan utligne for fallende kompensasjonsgrad i folketrygden ved høyere lønn. Man kunne tenke seg at begge ordningene kompenserer delvis uten at dette i prinsippet er i strid med hensyn til forholdsmessighet. Imidlertid vil en slik tilnærming kunne åpne for et uendelig antall kombinasjonsmuligheter. Både for foretak, pensjonsleverandør, ansatte og for tilsynsmyndighetene vil det kunne være vanskelig å gjennomskue konsekvensene av kompensasjon fordelt mellom to ulike ordninger. Sett i lys av de problemer som allerede er belyst i forhold til likebehandling og forholdsmessighet i Ot.prp. nr. 78 (2000-2001), mener departementet at det vil være betydelige praktiske problemer knyttet til å gi regler for et meget stort antall av løsninger der ytelsesbasert og innskuddsbasert ordning utlikner i forhold til folketrygden i ulik grad. Man risikerer at regelverket blir komplisert og at det må gis bestemmelser om ulike grenser og knekkpunkter for en rekke kombinasjonsmuligheter. Departementet mener derfor - i alle fall foreløpig - at sterke praktiske hensyn taler for at kun én av ordningene skal veie opp for fallende kompensasjonsgrad fra folketrygden ved høyere lønn. Departementet vil for øvrig komme nærmere tilbake til denne type problemstillinger ved fastsettelse av forskriftsbestemmelser om maksimale innskuddsgrenser i kombinerte pensjonsordninger.

I forhold til høringsmerknad om eventuelle aldersavhengige grenser for innskudd til engangsbetalt pensjon vil departementet bemerke at i henhold til lov om foretakspensjon § 5-2 fjerde ledd skal innskuddspremieplanen for engangsbetalt ordning utformes i samsvar med regler gitt i eller i medhold av innskuddspensjonsloven kapittel 5. I Ot.prp. nr. 20 (2000-2001) avsnitt 4.1.1 heter det blant annet om engangsbetalt foretakspensjon:

«Det dreier seg her om en pensjonsordning som forsikringsmessig vil bygge på vanlige prinsipper for pensjonsforsikring samtidig som den kostnadsmessig for foretakene har samme egenskap som innskuddspensjon.»

Det er ikke tidligere lagt til grunn at maksimalgrensene for innskudd verken i ordninger etter innskuddspensjonsloven eller engangsbetalt foretakspensjon varierer med alder, jf. omtalen av blant annet innskuddssatser i NOU 1999:32 avsnitt 4.14.3. Blant annet med dette utgangspunkt er det gitt bestemmelser om lukking ved overgang fra pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon til innskuddspensjonsordning eller ordning med engangsbetalt alderspensjon.

I lov om foretakspensjon § 3-9 annet ledd er det åpnet for at pensjonsordningens regelverk kan fastsette at arbeidstakere som ved ansettelse har mindre enn 10 år igjen til pensjonsalderen, eller grupper av slike ansatte, ikke skal tas opp som medlemmer, eller bare opptas på særskilte vilkår. I Ot.prp. nr. 71 (1999-

2000) avsnitt 6.5.3 vises det til at i ytelsesbasert foretakspensjon er det store kostnader forbundet med å ta eldre arbeidstakere inn i pensjonsordningen på grunn av lang tjenestetid og sluttlønnsprinsippet. Det vises til at særregelen i lov om foretakspensjon er begrunnet ut fra hensynet til foretakenes pensjonskostnader og eldres konkurranseposisjon i arbeidsmarkedet. På bakgrunn av at tilsvarende hensyn ikke i samme grad gjør seg gjeldende for innskuddspensjonsordninger, ble det ikke ansett som nødvendig å gi en tilsvarende særregel i innskuddspensjonsloven for å fremme konkurransekraften til eldre arbeidstakere. Lov om foretakspensjon § 3-9 annet ledd er heller ikke gjort gjeldende for engangsbetalt foretakspensjon.

Etter departementets oppfatning ville innskuddsbaserte pensjonsordninger kunne bli mer kompliserte dersom det var fastlagt differensierte maksimalsatser. Det kan i denne sammenheng vises til at et viktig formål ved å innføre innskuddsbaserte pensjonsordninger var å legge til rette for at små og mellomstore foretak som ikke hadde pensjonsordning, skulle se en slik ordning som et enkelt og interessant alternativ. Som illustrert over ville differensierte maksimalsatser med hensyn til alder innebære et nytt prinsipp i forhold til innskuddsbaserte pensjonsordninger, og man måtte eventuelt ha gått gjennom lovbestemmelsene om innskuddspensjon og engangsbetalt foretakspensjon på nytt. Departementet antar derfor at det ikke bør gis adgang til aldersdifferensierte innskudd eller innskuddspremie i de innskuddsbaserte ordninger.

Rederiforbundet har vist til at Finansdepartementet har uttrykt at spørsmål om innskuddsgrenser knyttet til særaldersgrenser lavere enn 67 år bør vurderes samtidig og i sammenheng med eventuelle nye maksimalgrenser for innskudd ved kombinerte pensjonsordninger. På denne bakgrunn har Rederiforbundet uttrykt skepsis til en eventuell forskriftshjemmel som åpner for en begrensning av maksimale innskuddsgrenser ved kombinerte pensjonsordninger. Departementet vil presisere at selv om man ønsker å foreta vurderinger og beregninger vedrørende problemstillinger med maksimalinnskudd og særaldersgrenser samtidig som man vurderer eventuelle nye maksimalgrenser for innskudd ved kombinerte ordninger, er dette to separate problemstillinger. Etter departementets vurdering vil det være et klart behov for en hjemmel som åpner for å begrense maksimale innskudd for en innskuddsbasert ordning i tilfeller der foretak har kombinerte pensjonsordninger. Hjemmelen vil blant annet være et virkemiddel for å hindre at høytlønte gis overkompensasjon for folketrygdens fallende kompensasjonsgrad, og er således ikke relatert til de problemstillinger Rederiforbundet har reist.

Departementet vil senere komme tilbake med forslag til fastsetting av maksimal grense for samlet årlig utbetaling av alderspensjon fra kombinerte ordninger, slik det er gitt for henholdsvis innskuddspensjonsord-

ninger og foretakspensjonsordninger i de respektive pensjonslovene. Departementet legger til grunn at grensen skal være konsistent med de maksimale grenser som allerede er fastsatt i lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven.

Lukkeadgang

Finansforbundet og YS har tatt opp at det bør være en form for lukkeadgang ved overgang til kombinerte pensjonsordninger, slik at arbeidstakere som har 15 år eller mindre igjen til pensjonsalder blir stående i den ytelsesbaserte ordningen. Forslaget har visse likhetstrekk med bestemmelser gitt i lov om foretakspensjon vedrørende en begrenset lukkeadgang ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning.

På bakgrunn av at effektene for eldre arbeidstakere ved en overgang til kombinerte ordninger ikke er helt entydige, velger departementet å ikke foreslå en lukkeadgang ved overgang til kombinerte ordninger. Departementets utgangspunkt er altså at alle behandles likt ved overgang til kombinerte pensjonsordninger, uavhengig av alder. Departementet har for øvrig merket seg at de fleste høringsinstanser ikke har berørt problemstillinger knyttet til lukking i sine uttalelser.

Uføre- og etterlatteytelser

I lov om foretakspensjon kapittel 6 og 7 er det gitt regler om uføre- og etterlatteytelser. Også foretak som har en innskuddspensjonsordning kan tegne slike ytelser etter lov om foretakspensjon kapittel 6 og 7, jf. innskuddspensjonsloven § 2-4. Det er valgfritt for foretaket å knytte denne typen ytelser til pensjonsordningen.

Ved kombinerte pensjonsordninger skal eventuelle uføre- og etterlatteytelser, samt premiefritak også tegnes etter bestemmelsene i lov om foretakspensjon kapittel 6 og 7, jf. innskuddspensjonsloven § 2-4. Departementet finner imidlertid behov for å foreta enkelte presiseringer siden tilleggsytelser knyttet til kombinerte pensjonsordninger kan reise spesielle problemstillinger.

Departementet legger til grunn at ved kombinerte pensjonsordninger kan foretak tegne uførepensjon i tilknytning til begge alderspensjonsordningene som inngår i den kombinerte ordningen, dvs. i to kontrakter. Departementet antar imidlertid at det vil være administrative hensyn som taler for at slike uføredekninger bør kunne tegnes i én kontrakt. På denne bakgrunn foreslår departementet at foretak også kan tegne uførepensjonen i tilknytning til den ytelsesbaserte ordningen som «ligger i bunn». I tilfelle uførepensjon kun tegnes i tilknytning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen, foreslår departementet at det i regelverket fastsettes at det skal ytes et tillegg ut over den uførepensjonen som isolert sett ville følge av størrelsen på alderspensjonen i den ytelsesbaserte pensjonsordningen. Det vises til forslag til lov om foretakspensjon § 2-12 femte ledd.

Etter lov om foretakspensjon § 6-3 første ledd skal eventuell uførepensjon svare til den alderspensjon medlemmet ville ha rett til etter regelverket dersom lønnen på tidspunktet for uførhet og tjenestetiden fram til det tidspunkt medlemmet tidligst ville ha oppnådd rett til alderspensjon legges til grunn. Etter en nærmere vurdering og i lys av høringsinstansenes innspill, forutsetter departementet at ved tegning av eventuell uførepensjon ved kombinerte pensjonsordninger legges den samlede kombinerte ordning, dvs. både den ytelsesbaserte pensjonsordningen og den innskuddsbaserte pensjonsordningen, til grunn ved fastsettelse av den totale uførepensjonens størrelse etter lov om foretakspensjon § 6-3 første ledd. Størrelsen på den del av uføreytelsen som er fastsatt på grunnlag av den innskuddsbaserte pensjonsordningen må framgå av pensjonsordningenes regelverk. Videre må den totale uføreytelsen i den samlede kombinerte ordningen oppfylle krav til forholdsmessighet og maksimalytelser, jf. lov om foretakspensjon §§ 5-3 og 5-7. Departementet antar at en slik løsning vil samsvare med intensjonene som ligger bak bestemmelsen i lov om foretakspensjon § 6-3 første ledd.

Det er gitt regler om innskudds- og premiefritak under uførhet i innskuddspensjonsloven § 2-4 annet ledd og lov om foretakspensjon § 6-7. Ved kombinerte pensjonsordninger ville premiefritak under uførhet kun på grunnlag av den ytelsesbaserte alderspensjonsordningen, innebære at den samlede alderspensjonen fra de to pensjonsordningene ville bli redusert dersom arbeidstaker var ufør en periode. Det ville også være vanskelig for arbeidstaker på forhånd å få oversikt over hvordan en eventuell periode med uførhet ville påvirke samlet alderspensjon. Etter departementets vurdering bør foretak som har knyttet premiefritak til den ytelsesbaserte alderspensjonsordningen også ha ordning med innskuddsfritak knyttet til innskuddspensjonsordningen, eventuelt premiefritak knyttet til ordningen med engangsbetalt alderspensjon. Departementet foreslår derfor at det ikke skal være anledning til å ha premie- eller innskuddsfritak, dvs. pensjonsopptjening, kun i én av pensjonsordningene under uførhet, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 2-12 sjettede ledd.

Departementet legger til grunn at et foretak står relativt fritt til å velge ytelsesnivå for etterlattepensjon, jf. at ytelsene i henhold til lov om foretakspensjon kapittel 7 skal fastsettes enten som en andel av medlemmets alderspensjon eller andel av lønn ved medlemmets død. Loven sier ikke noe om hvor stor denne andelen skal være. Departementet foreslår at den samlede kombinerte ordningen kan legges til grunn når etterlattepensjonens størrelse fastsettes etter bestemmelsene i lov om foretakspensjon kapittel 7. Det følger av forslaget at når etterlattepensjonens størrelse fastsettes står foretaket fritt til å legge til grunn den samlede kombinerte ordningen, alderspensjon i

den ytelsesbaserte pensjonsordningen eller lønn ved medlemmets død. Dersom etterlattepensjonen kun er tegnet i tilknytning til foretakets ytelsesbaserte pensjonsordning, dvs. tegnet i én kontrakt, kan det ved behov fastsettes i regelverket at det skal ytes et tillegg til den etterlattepensjon som er fastsatt på grunnlag av den ytelsesbaserte alderspensjonsordningen. Dersom foretaket tegner etterlattepensjon i tilknytning til både den ytelsesbaserte og den innskuddsbaserte pensjonsordningen, dvs. i to kontrakter, må størrelsen på etterlatteytelsene ses i sammenheng. Samlede etterlatteytelser må oppfylle krav til forholdsmessighet og maksimalytelser, jf. lov om foretakspensjon § 5-3 og 5-7.

I innskuddspensjonsloven er det lagt opp til at oppsparingen av kapital skal skje i sparekontrakter, og at kapitalen ved død før pensjonsalder følgelig tilfaller etterlatte og ikke et forsikringskollektiv. Behovet for ervervsprøving av eventuell etterlattepensjon ved innskuddspensjonsordninger er omtalt i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) avsnitt 9.2.4.

I innskuddspensjonsloven er det gitt regler om ervervsprøving av etterlattepensjon i § 7-4 femte ledd. Departementet legger til grunn at de hensyn som ivaretas ved denne bestemmelsen også gjør seg gjeldende dersom en innskuddspensjonsordning inngår i foretakets kombinerte ordning. Ved medlemmets død kan etterlatte få utbetalt pensjonskapital fra innskuddsordningen i tillegg til eventuell etterlattepensjon. Etter departementets vurdering bør derfor regler om ervervsprøving komme til anvendelse dersom det ved medlemmets død foretas utbetaling av pensjonskapital etter innskuddspensjonsloven § 7-4 tredje ledd. Det legges i denne sammenheng til grunn at det ikke vil være avgjørende om slik etterlattepensjon formelt framstår som tegnet i tilknytning til den kombinerte ordningens innskuddsbaserte eller ytelsesbaserte pensjonsordning. Dersom pensjonsordningene har tilknyttet etterlattepensjon, anses midler utbetalt etter innskuddspensjonsloven § 7-4 tredje ledd som ervervsinntekt. Departementet foreslår at dette presiseres i lov om foretakspensjon § 2-12 sjuende ledd.

Premie- og innskuddsfond

Et spørsmål som kan reises er om kombinerte pensjonsordninger bør kunne opprettes med ett felles premie- eller innskuddsfond. Departementet viser til at det til slike fond er knyttet særskilte regler blant annet om bruken av midlene ved avvikling av tilhørende ordning, og at det for øvrig også er gitt noe ulike bestemmelser om bruk av midler i premiefond og innskuddsfond og om tilførsel av midler til fondene. Ved eventuell avvikling av én av pensjonsordningene er det derfor behov for klare regler om bruken av midlene i det tilhørende premie- eller innskuddsfondet. Dersom ordningene ikke har egne fond vil dette kunne skape uklarhet om hvilke vilkår som gjelder for bru-

ken av midlene. Også hensynet til klare og oversiktlige skatteregler tilsier at det bør være separate fond. Finansdepartementet legger derfor til grunn at man også ved kombinerte pensjonsordninger skal operere med et premiefond og et innskuddsfond. Også i tilfeller der foretak har kombinerte ordninger bestående av en ytelsesbasert og en engangsbetalt foretakspensjon, vil disse hensyn gjøre seg gjeldende.

Overgang til kombinerte pensjonsordninger

Etter lov om foretakspensjon skal premiereserven omfatte administrasjonsreserve til dekning av framtidige kostnader. Det er imidlertid ikke forutsatt at midlene til enhver tid skal være tilstrekkelige til å dekke opp alle nødvendige administrasjonsreserver ved eksempelvis omdanning eller opphør av ordningen. Etter lov om foretakspensjon § 5-9 skal det utstedes fripoliser til medlemmene for differanser i opptjent pensjon ved endring i pensjonsplanen som innebærer at pensjonsytelsene reduseres. Dette vil i enkelte tilfeller medføre et behov for at foretaket tilfører administrasjonsreserven midler. Uten egne bestemmelser om dette kan ikke midler i premiefondet benyttes til slik finansiering. Finansdepartementet viser til at det er gitt bestemmelser i lov om foretakspensjon om at dersom administrasjonsreserven ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene knyttet til utstedelse av fripoliser ved omdanning og lukking av ytelsesbasert foretakspensjon etter §§ 15-5 og 15-6, skal resterende kostnader først dekkes av midler i premiefondet og deretter ved innbetaling fra foretaket.

Finansdepartementet legger til grunn at dersom pensjonsplanen for den ytelsesbaserte foretakspensjonsordningen endres i form av nedjustering av ytelsene ved opprettelse av kombinerte ordninger, vil det utstedes fripoliser for differansen i opptjent pensjon, og at det kan oppstå situasjoner der administrasjonsreserven ikke er tilstrekkelig. Det foreslås derfor at det i lov om foretakspensjon tas inn en bestemmelse om at dersom den ytelsesbaserte pensjonsordningens administrasjonsreserve ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved utstedelse av fripoliser ved opprettelse av kombinerte ordninger, skal de resterende kostnadene først dekkes av midler i premiefondet og deretter gjennom innbetalinger fra foretaket dersom midlene i premiefondet ikke er tilstrekkelige, jf. forslag til § 2-12 fjerde ledd. Det kan ikke trekkes av premiefondet med mindre fondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at årets premie og premien for neste år blir betalt.

Departementet foreslår at innbetalinger fra foretaket i henhold til forslaget § 2-12 fjerde ledd skal være fradragsberettiget. Den samme løsningen følger av någjeldende skattelov § 6-46 første ledd bokstav f for tilsvarende innbetaling fra foretaket etter §§ 15-5 syvende ledd og 15-6 fjerde ledd i lov om foretakspensjon. Det vises til forslaget til endring av skatteloven § 6-46 første ledd bokstav f.

1.2 Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Torstein Rudihagen og Hill-Marta Solberg, frå Høgre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, frå Framstegspartiet, Gjermund Hagesæter, leiaren Siv Jensen og Per Erik Monsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, frå Senterpartiet, Karin Gallaen, frå Venstre, May Britt Vihovde, og frå Kystpartiet, Karl-Anton Swensen, viser til sine respektive merknader nedanfor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, slutter seg til forslag til nytt avsnitt III i kapittel 2 i lov om foretakspensjon, om endring av § 10-3 i denne loven, om nytt avsnitt III i innskuddspensjonsloven og endring av skatteloven § 6-46 første ledd bokstav f.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til disse forslagene med unntak av forslaget til § 2-12 annet ledd bokstav c som disse medlemmer har eget forslag til nedenfor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, viser til at flertallet i finanskomiteen (alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti) i innstillingen til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold ba Regjeringen komme tilbake til Stortinget med «en vurdering av å legge innskuddspensjon på toppen av en ytelsesbasert pensjon». Flertallet ga videre uttrykk for at «samtlige ansatte som er omfattet av en ytelsesdel også er omfattet av en innskuddsdel».

Flertallet er tilfreds med at departementet i proposisjonen følger opp dette og foreslår lovendringer som åpner adgang til kombinerte pensjonsordninger. Dette åpner for en større valgfrihet for det enkelte foretak og dets ansatte. Flertallet vil også vise til den fordel det kan være ved at en ved kombinerte ordninger kan få en form for spredning av risiko ved at størrelsen på pensjonsutbetalingene fra den innskuddsbaserte og den ytelsesbaserte ordningen er knyttet til ulike forhold, henholdsvis verdiutvikling på underliggende aktiva og fremtidig lønnsvekst.

Flertallet er enig med departementet i at det settes visse vilkår for ordningen, bl.a. at alle arbeidstgere i samme foretak skal være medlem av begge ordningene, at det skal ligge en ytelsesbasert ordning i bunnen og en innskuddsbasert ordning på toppen og at

foretakene ikke samtidig kan ha både parallelle ordninger og kombinerte ordninger.

Flertallet viser til at det i praksis ikke vil være mulig å fastsette krav til pensjonsordningene som i all hovedsak gjør at forholdsmessighet og generelle krav til likebehandling kan la seg gjennomføre i kombinerte ordninger. Flertallet viser imidlertid til at departementet vil utforme reglene slik at forskjellsbehandling unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid, og slik at høytlønte ikke får en større prosentandel av lønnen i pensjon enn lavlønte.

Flertallet har merket seg at departementet foreløpig går inn for at bare en av ordningene skal veie opp for fallende kompensasjonsgrad fra Folketrygden og er enig i dette.

Flertallet viser til at det kan være vanskelig for den enkelte arbeidstager å skaffe seg oversikt over egen pensjonsdekning, men viser i denne sammenheng til at både foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven har bestemmelser som blant annet stiller krav til foretaket om å gi arbeidstagerne skriftlig oversikt over regelverket for den enkelte pensjonsordning.

Flertallet viser for øvrig til departementets merknader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at et flertall på Stortinget ønsker å åpne for kombinerte ordninger, og har bedt Regjeringen komme tilbake med et forslag om dette. Disse medlemmer vil videre peke på at å åpne for slike ordninger kan gi mange arbeidstakere i private bedrifter som i dag har ytelsesbaserte tjenstepensjonsordninger med rundt 60 pst. ytelse en bedre pensjonsordning enn det som ellers vil være mulig.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at alle medlemmene i en kombinert pensjonsordning blir behandlet likt. Disse medlemmer mener derfor at det er viktig at loven er helt tydelig på dette punktet. Disse medlemmer viser til § 2-12 punkt c i forslaget til lovtekst, som skal sikre lik behandling av alle medlemmene i en pensjonsordning. Disse medlemmer mener at kravet til likebehandling i dette punktet ikke er klart nok utformet når det både heter «med sikte på» og «så langt det er mulig».

Disse medlemmer foreslår derfor:

«I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

§ 2-12 annet ledd bokstav c skal lyde:

regelverket i pensjonsordningene skal utformes slik at forskjellsbehandling mellom arbeidstakere unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet

pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid i foretaket.»

Disse medlemmer viser til at finansministeren i brev til Arbeiderpartiets stortingsgruppe 12. februar 2002 skriver om hjemmelen i loven til å gi forskrifter at:

«Dersom praktiseringen av kombinerte pensjonsordninger skaper uheldige skjevheter eller problemer i forhold til forholdsmessighet, vil hjemmelen også kunne benyttes til eventuelt å gi nærmere regler.»

Disse medlemmer vil påpeke at forutsetningen for at finansministeren skal kunne gripe inn er at departementet følger godt med i praktiseringen av lovverket. Disse medlemmer vil særlig understreke at det er viktig at departementet overvåker at reglene for kombinerte ordninger blir anvendt slik at de ikke skaper uheldige skjevheter, for eksempel at høytlønte blir overkompensert for folketrygdens fallende kompensasjonsgrad.

Disse medlemmer vil videre framheve betydningen av at medlemmer i kombinerte ordninger får tilstrekkelig og forståelig informasjon om rettigheter, premie/pensjonsinnskudd og hvilken alderspensjon og eventuelt hvilken uførepensjon den samlede kombinerte ordningen vil gi.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet viser til at sjølv om fleire av høyringsinstansane uttrykkjer at det bør opnast for kombinerte pensjonsordningar, så er fleire skeptiske til å innføre ordninga no. Systemet for supplerande pensjonsordningar er vorte svært omfattande, og det er innført element som tidlegare var framande i skattefaviserte ordningar. Desse medlemmene vil hevde at det vil ta noko tid før både arbeidstakarar, arbeidsgivarar og andre aktørar i marknaden vil ha opparbeidd seg kunnskap om, og oversikt over det nye systemet, og kjennskap til korleis det verkar. Desse medlemmene vil peike på at det vil vere uheldig å ta inn nye element som vil auke omfanget og kompleksiteten i høve det som tidlegare er vedtatt.

Desse medlemmene vil òg vise til at mellom andre NHO og Forbrukarrådet i høyringa uttrykkjer at lov om innskottspensjon og lov om foretakspensjon bør få virke ei stund før ein innfører kombinerte ordningar. NHO uttrykkjer skepsis til å innføre ei så komplisert ordning med såpass marginal tyding, og Forbrukarrådet meiner at både den enkelte arbeidstakar og små og mellomstore føretak vil finne det vanskeleg å halde seg til kombinerte ordningar. Målsetjinga med å innføre ordningar med innskottspensjon var nettopp at små og mellomstore verksemdar skulle få ei enkel, oversiktleg og rimeleg løysing.

Desse medlemene vil understreke at kombinerte ordningar vil føre til at det vert vanskeleg for arbeidstakarar å få oversikt over eigen pensjonsdekking, og at det kan verte vanskeleg å hente inn ei total oversikt over rettar i dei tilfelle der ytingsbasert pensjonsordning og innskottspensjonsordning er plassert i ulike selskap. Å lage påreknelege, oversiktlege og enkle reglar om pensjonane, er òg ei av målsetjingane til den regjeringsoppnemnde pensjonskommisjonen.

Desse medlemene viser til at informasjonstemaet var grundig handsama i Ot.prp. nr. 48 (2001-2002), der det mellom anna heiter at det kan opprettast nærast eit uendeleg tal kombinasjonsvariantar, og at det vil vere vanskeleg å få oversikt over kva konsekvensar dei kan ha.

Desse medlemene vil peike på at kombinerte ordningar vil bryte med prinsippet om lik handsaming i pensjonsordningar. Desse medlemene viser òg til at departementet i sine vurderingar skriv at det neppe er mogleg å utforme eit regelverk for kombinerte ordningar som sikrar at det ikkje vil kunne oppstå utilsikta ulikskap når det gjeld samla ytingar frå pensjonen frå føretaket sine pensjonsordningar ved nådd pensjonsalder for medlemmar som elles kan samanliknast. Departementet skriv vidare at det i praksis ikkje vil vere mogleg å fastsetje krav til pensjonsordningane som i all hovudsak gjer at høvetalsprinsippet og generelle krav til lik handsaming kan la seg gjennomføre i kombinerte ordningar.

Desse medlemene viser til Ot.prp. nr. 48 (2001-2002) der dette spørsmålet var grundig handsama. I høyringsrunden peika Kredittilsynet på at kombinasjonar av innskotts- og ytingsbaserte ordningar vil kunne virke ulikt på ulike lønsnivå og ved ulik alder for å bli medlem av ordninga. For å gi alle medlemene i ei pensjonsordning same pensjon i høve til tidlegare løn, må utjamningsprofilen i folketrygda motvirkast. Sjølv om departementet legg opp til at det, i alle fall mellombels, er kun ei av ordningane som skal vege opp for fallande kompensasjonsgrad frå folketrygda ved høgare løn, vil problemet med lik handsaming og høvetal vere til stades. Det må betalast inn relativt meir for medlemmer med høg inntekt enn for medlemmer med middels og låg inntekt. Det fører til at medlemmer med høg løn får ein høvesvis høgare pensjon enn dei andre medlemene. Dette vil først og fremst ramme medlemmer med lågare og middels høge inntekter.

Desse medlemene vil peike på at det er vanskeleg å utforme reglar som sikrar at alle tilsette vert handsama likt når ulike pensjonsordningar skal kombinast. Det vil krevje eit detaljert regelverk for dei ulike kombinasjonane av ordninga, sjølv om det er lagt inn avgrensingar i lovforslaget, jf. brev frå finansministeren til Arbeiderpartiet si gruppe av 12. februar

2002. Ei slik detaljregulering vil ikkje vere å ynskje, mellom anna fordi det vil vere vanskeleg for arbeidstakarane å få oversikt over konsekvensane av å velje ulike kombinasjonar av ordningar.

Desse medlemene viser til at departementet har funne det føremålstenleg at ein del av problemstillingane knyttta til høvetalsprinsippet, skal søkjast løyst gjennom utarbeiding av forskrifter, jf. brev frå finansministeren til Arbeiderpartiet av 12. februar 2002. Dette gjeld mellom anna fastsetjing av maksimale grenser for innskott. I brevet står det vidare:

«Videre må ordningene samlet utformes slik at hensynet til forholdsmessighet ivaretas. På bakgrunn av at pensjonsutfordringene som kombineres har helt ulike karakteristika, vil det vere betydelige utfordringer knyttet til dette.»

Desse medlemene understrekar at høvetalsprinsippet er svært sentralt i pensjonssystemet, og desse medlemene skulle difor gjerne sett at dette var ivaretatt i forslag til lovtekst og ikkje vist til føregnene.

Desse medlemene går difor imot å innføre lovføresegner om kombinerte pensjonsordningar og går imot forslag til nytt avsnitt III i kapittel 2 i lov om foretakspensjon, om endring av § 10-3 i denne loven og om nytt avsnitt III innskuddspensjonsloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at lovforslaget har sin bakgrunn i Stortingets flertalls standpunkt nedfelt i Innst. O. nr. 110 (2000-2001) om å legge til rette for kombinerte pensjonsordninger.

Disse medlemmer har merket seg at høringsinstansene i hovedsak er positive til innføring av kombinerte pensjonsordninger. At kombinerte ordninger er kompliserte, og kan vise seg å ha marginal betydning, må ikke være et hinder for at ordningene tillates.

Disse medlemmer ber om at det så snart som mulig utformes forskrifter for å fastsette regler om innskuddsgrenser. Før slik forskrift er på plass vil neppe kombinerte ordninger bli tilbudt.

Disse medlemmer viser for øvrig til at flertallet allerede i Innst. O. nr. 110 (2000-2001) var klar over at det ikke er mulig å utforme et regelverk for kombinerte ordninger som helt ut sikrer at det ikke vil kunne oppstå utilsiktede forskjeller når det gjelder samlede pensjonsytelser for ellers sammenlignbare medlemmer. Forslaget til lov om foretakspensjon § 2-12 annet ledd bokstav c gir imidlertid myndighetsadgang til å gripe inn når og hvis det enkelte foretak ikke sørger for å unngå forskjellsbehandling mellom arbeidstagere så langt det er mulig.

2. MIDLAR KNYTT TIL PENSJONSORDNING ETTER LOV OM FORETAKSPENSJON

2.1 Samandrag

Ordlyden i lov om foretakspensjon § 8-1 annet ledd kan skape tvil om midler knyttet til fripolise som er utstedt til et medlem som fortsatt er ansatt i foretaket, er del av pensjonsordningens midler.

Det er departementets oppfatning at fripoliser skal behandles likt uavhengig av om de er utstedt til personer som har sluttet i foretaket eller til personer som fortsatt er ansatt i foretaket og er medlem i pensjonsordningen.

Departementet foreslår å endre lov om foretakspensjon § 8-1 annet ledd slik at det klargjøres at midler knyttet til alle fripoliser skal holdes utenfor pensjonsordningens midler.

2.2 Merknader frå komiteen

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, viser til brev frå finansministeren til Sosialistisk Venstreparti av 11. februar 2002, der det vert gjort nærare greie for ordninga med fripolisar. Forslaget er ei presisering av det som alle-reie følgjer av gjeldande rett, og vil gjere det klart at midlar til fripolisar skal haldast utanfor midlane i pensjonsordninga. Fripolise utgjer etter lov om foretakspensjon § 4-9 eit eige rettstilhøve mellom den som har tatt imot fripolisen, og livsforsikringsselskapet eller pensjonskassa som har skrive ut fripolisen. Dette vil mellom anna føre til at fripolisen vert lagt til premiereserven, og gir grunnlag for auka ytingar frå pensjonen til medlemen. I tillegg er det viktig at det er eigareren av fripolisen, ikkje føretaket, som har rett til å krevje midlar knytta til fripolisar overført til eit anna livsforsikringsselskap.

Fleirtalet viser til at forslaget er ei presisering av gjeldande rett, og sluttar seg til forslaget om endring i lov om foretakspensjon § 8-1 andre ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til fellesbrev fra FNH, NHO og Pensjonskasseforeningen, hvor det fremgår at administrasjonskostnadene kan være svært høye knyttet til alle fripoliser som er foreslått holdt utenfor pensjonsordningens midler.

Disse medlemmer viser til at poenget med fripoliser er å sikre at medlemmer av en pensjonsordning ikke taper rett til allerede opptjente ytelser når pensjonsordningen lukkes, opphører eller endres på annen måte. Sikring av denne retten kan bestå ved at deknningene blir stående som fullt betalte i ordningen rettighetshaveren er medlem av selv om det ikke utstedes fripolise.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot forslaget om endring i lov om foretakspensjon § 8-1 annet ledd.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme eventuelle supplerende endringsforslag til lov om foretakspensjon for å sikre retten til opptjente ytelser for medlemmer i pensjonsordning uten utstedelse av fripoliser. Utstedelse av fripoliser til fratrukte medlemmer av pensjonsordning endres ikke.»

3. INNSKUDDSPENSJON UTAN AVKASTNINGSGARANTI I OPPSPARINGSPERIODEN

3.1 Samandrag

Bare livsforsikringsselskaper og pensjonskasser kan tilby ytelsesbaserte pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon. Dette skyldes at slike ordninger innebærer forsikringsvirksomhet. Livsforsikringsselskaper og pensjonskasser har derfor lang tradisjon for å tilby skattestimulerte pensjonsordninger til private foretak. Det skattestimulerte pensjonsmarkedet utgjør også en betydelig del av livsforsikringsselskapenes samlede virksomhet. Etter at innskuddspensjonsloven trådte i kraft 1. januar 2001 har også banker og verdipapirfond anledning til å tilby pensjonsordninger til foretakssektoren på tilsvarende skattevilkår.

For å tilby hele produktspekteret innenfor innskuddspensjonsloven kreves ulike konsesjoner. Konsesjon innenfor en type virksomhet vil videre kunne være uforenlig med annen virksomhet, ved at det for eksempel ikke kan bli gitt konsesjon til samme selskap både som bank og forsikringsselskap. Den nevnte skattestimuleringen av typiske spareprodukter har medført økt næringsinteresse for avgrensning av de ulike aktørenes virkeområde, altså hvilken virksomhet som kan drives med en bestemt konsesjon og hvilken virksomhet som vil være annen næringsvirksomhet. I denne sammenheng er det ved flere anledninger tatt opp spørsmål om hvilke innholdsmessige krav som gjelder for produkter som selges av norske livsforsikringsselskaper. Særlig gjelder dette for livsforsikringsselskaper som tilbyr produkter med investeringsvalg.

Livsforsikringsselskaper har lang tradisjon for å inngå kontrakter hvor de overtar risiko knyttet til forsikredes liv eller helse. I oppsparingsperioden er det ikke knyttet slik risiko til å forvalte pensjonskapital etter innskuddspensjonsloven, men ved pensjonsalder kan pensjonskapitalen konverteres til en pensjonsforsikring med såkalt dødelighetsarv. Det kan også inntas i regelverket for ordningen at midlene skal konverteres til pensjonsforsikring.

Da innskuddspensjonsloven trådte i kraft 1. januar 2001 åpnet Finansdepartementet gjennom en forskriftsendring for at livsforsikringsselskaper kan forvalte pensjonskapital i innskuddsordninger uavhengig av om kapitalen ved pensjonsalder skal konverteres til

et produkt med dødelighetsarv, forutsatt at kapitalen blir gitt en garantert avkastning i livsforsikringsselskapet. I Ot.prp. nr. 42 (2000-2001) ble de nærmere kravene til risikoelement drøftet, og departementet opplyste videre at det ville ta initiativ for å få undersøkt forståelsen og praktiseringen av kravet til risikoelement for slike produkter i enkelte EU-land. I brev av 23. mai 2001 ba Finansdepartementet Kredittilsynet blant annet undersøke praksis i andre land vedrørende virksomhetsbegrensninger i livsforsikringsselskaper.

Kredittilsynets vurderinger ble sendt til Finansdepartementet i brev av 5. september 2001. Problemstillingene har til dels også blitt håndtert parallelt i Banklovkommissjonen, jf. NOU 2001:24 «Ny livsforsikringslovgivning» kapittel 3, og i tillegg har Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) på eget initiativ fått utarbeidet en rapport som redegjør for situasjonen i tre land som en kan forvente har en relativt liberal fortolkning av kravet til forsikringselement. Vurderingene av hvilke krav som følger av EØS-forpliktelsene og forståelsen av andre lands praksis er noe forskjellig i de vurderinger som er foretatt. Etter departementets vurdering gjenspeiler dette at de spørsmål som reises er komplekse og at EØS-forpliktelsene er svært generelt utformet. Ut fra dette er det vanskelig å komme fram til en presis avgrensning både av hvilken virksomhet norske myndigheter kan og ikke kan tillate at livsforsikringsselskapene deltar i innenfor den avgrensning som følger av livdirektivene. Vurderingen av hvilke virksomhetsbegrensninger som følger av EØS-reglene i relasjon til forvaltning av pensjonskapital i innskuddsordninger vil derfor måtte baseres på et visst skjønn. Skjønnsspørsmålene vil særlig være knyttet til om forsikringselementet skal være obligatorisk eller frivillig for medlemmene i ordningen, og på hvilket tidspunkt forsikringselementet skal være til stede.

Gjeldende rett er omtalt i punkt 4.2 i proposisjonen og bakgrunnen for de vurderinger som nå er gjort er omtalt i punkt 4.3 i proposisjonen. I punkt 4.4 omtales forholdet til EU/EØS-retten, mens Banklovkommissjonens vurderinger er gjengitt i punkt 4.5. Kredittilsynets vurderinger er gjengitt i punkt 4.6.

Departementet viser til oversikten over gjeldende norske regler om livsforsikringsselskapers virksomhet (punkt 4.2 i proposisjonen). Som der nevnt inneholder lov om forsikringsvirksomhet § 7-1 forbud mot at livsforsikringsselskaper driver virksomhet som ikke har naturlig sammenheng med livsforsikring. Virksomhetsområdet for livsforsikringsselskaper er nærmere fastlagt gjennom forskrift 18. september 1995 nr. 797 om inndeling i forsikringsklasser som grunnlag for konsesjonstildeling. Det framgår videre (punkt 4.3 i proposisjonen) at pensjonsordninger med innskuddspensjon hittil har vært antatt å være et kapitaliseringsprodukt, og at forskriftens bestemmelse om ka-

pitaliseringsprodukter har vært forstått slik at det stilles krav om avkastningsgaranti fra selskapets side. På denne bakgrunn er det hittil ikke åpnet for at livsforsikringsselskaper over lengre tid forvalter pensjonskapital i pensjonsordninger med innskuddspensjon uten at selskapet gir avkastningsgaranti, jf. drøftelsen i Ot.prp. nr. 42 (2000-2001) kapittel 4.

Det framgår av Ot.prp. nr. 42 (2000-2001) at det da proposisjonen ble framlagt forelå betydelig usikkerhet med hensyn til hva som ville være den riktige tolkingen av de relevante bestemmelser i EUs første livsforsikringsdirektiv, og at dette ble vektlagt av departementet. Etter departementets syn var det derfor behov for å klarlegge EU-landenes forståelse og praktisering av EU-regelverket på dette området før en i tilfelle endret de norske bestemmelsene. Dette har en søkt å gjøre så langt som praktisk mulig på det nåværende tidspunkt ved den kartlegging av praksis i EU-landene som blant annet Kredittilsynet har utført. På denne bakgrunn legger departementet nå til grunn at den tolkning av EUs regelverk på dette området som det er redegjort for ovenfor, kan tas som utgangspunkt ved vurderingen av hvordan det norske lov- og forskriftsverket bør utformes.

Etter departementets vurdering vil hensynet til å motvirke uønsket risikooksposering i livsforsikringsselskapene og soliditets- og tilsynsmessige hensyn, ikke tilsi at en begrenser norske livsforsikringsselskapers adgang til å tilby pensjonsordninger basert på innskuddspensjon med investeringsvalg i forhold til de rammer for slik virksomhet EU-regelverket på området må antas å inneholde. Generelt vil departementet følge utviklingen i tiden framover både i forhold til regelutviklingen og praksis i andre land, og i forhold til eventuell rettspraksis i forhold til første livsforsikringsdirektiv. Departementet viser videre til finanskomiteens uttalelser i Innst. O. nr. 85 (2000-2001) (gjengitt i punkt 4.3 i proposisjonen) hvor det fra komitéflertallets side anmodes om at

«... departementet foretar de nødvendige avklaringer som sikrer målsettingen om at livsforsikringsselskapene kan forvalte innskuddspensjonsprodukter uten rentegaranti på konkurransedyktige vilkår i forhold til konkurrenter som opererer i innskuddspensjonsmarkedet.»

Departementet antar på denne bakgrunn at det ikke vil være aktuelt å videreføre særlige norske regler som begrenser livsforsikringsselskapenes adgang til å overta pensjonsordninger med innskuddspensjon i forhold til de rammer som bestemmelsene i første livsforsikringsdirektiv må antas å fastlegge. Det vises til at slike særlige regler ville kunne motvirke effektiv konkurranse mellom de ulike typer av institusjoner som må antas å ville engasjere seg i det norske innskuddspensjonsmarkedet. Departementet ser at det er fordeler i at en nå, på samme måte som i flere andre EU-land, søker å legge forholdene til rette for et fullt

integrert marked for langsiktig pensjonssparing i form av innskuddspensjon. Dette må antas å være så vel i livsforsikringsselskapenes som bedriftenes og arbeidstakernes interesse.

Departementet vil vurdere i hvilken utstrekning det vil være behov for endringer i gjeldende regelverk for å bringe regelverket i samsvar med de vurderinger det ovenfor er gitt uttrykk for. Teknisk sett vil endringene i tilfelle kunne gjennomføres ved endring av forskrift 18. september 1995 nr. 797 om inndeling i forsikringsklasser som grunnlag for konsesjonstildeling klasse III Livsforsikring med investeringsvalg og klasse VI Kapitaliseringsprodukter.

Det har vært reist spørsmål om livsforsikringsselskaper kan tilby pensjonsordninger basert på innskuddspensjon med investeringsvalg innenfor klasseforskriften klasse V Forvaltning av midlene i pensjonskasser og andre pensjonsinnretninger. Slik forvaltning skjer også uten risiko knyttet til person og uten avkastningsrisiko for selskapet, men avviker ellers etter sin art vesentlig fra de pensjonsprodukter selskapene tilbyr bedriftene og arbeidstakerne. Kredittilsynets kartlegging av praksis i EU-landene viser at det ikke vil være i samsvar med EU-regelverket på området å utvide denne forsikringsklasse til å omfatte pensjonsordninger med innskuddspensjon. Departementet legger denne oppfatning til grunn.

3.2 Merknader frå komiteen

Komiteen viser til departementet sine vurderinger, og tek desse til vitande.

4. ENDRINGAR I KREDITTLILSYNSLOVA § 9 OM UTLIKNING AV KREDITTLILSYNETS UTGIFTER

4.1 Samandrag

Utlikning av institusjoner som kommer under tilsyn i løpet av året

Etter kredittilsynsloven § 9 skal Kredittilsynets utgifter utliknes på de institusjoner som er under tilsyn «ved begynnelsen av budsjettåret». Dette innebærer at alle som er under tilsyn ved begynnelsen av et år, skal være med på å dekke Kredittilsynets utgifter i dette året. Det har vært lagt til grunn at «ved begynnelsen» av året ikke betyr pr. 1. januar, men at begrepet strekker seg et stykke utover i året.

Departementet slutter seg til forslaget i høringsnotatet (omtalt i proposisjonen punkt 5.3.2) om at Kredittilsynets utgifter skal utliknes på institusjoner som er under tilsyn «i budsjettåret». Dette vil etter departementets vurdering gi en mer rettferdig fordeling av utgiftene i tilfeller der nye typer av institusjoner kommer under tilsyn i løpet av året. Det må påregnes at Kredittilsynet vil ha et betydelig arbeid med forberedelse av tilsynet mv. i forkant av at institusjonene

kommer under tilsyn. Forberedelsen av tilsynet med børsvirksomhet er et eksempel på dette. Også for enkeltinstitusjoner som etableres i løpet av året vil Kredittilsynet regelmessig kunne ha et betydelig arbeid med søknad om konsesjon mv. Departementet slutter seg til vurderingen i høringsnotatet om at det anses mer rimelig at institusjonene bidrar til å dekke disse utgiftene selv, framfor at de dekkes av de andre grupper av institusjoner under tilsyn.

Det legges i høringsnotatet til grunn at beregningen av tilsynsutgiften for institusjonene som kommer under tilsyn i løpet av året, ikke vil reise avgjørende problemer. For så vidt gjelder de institusjoner hvor tilsynsutgiftene beregnes på grunnlag av et inntektsbegrep, må det antas at institusjoner som bare har vært under tilsyn en del av året vil ha en forholdsmessig redusert inntekt. Departementet slutter seg til denne vurderingen.

For enkelte grupper av institusjoner beregnes tilsynsutgiften på grunnlag av et beholdningsbegrep, eksempelvis forvaltningskapital. Det følger av kredittilsynsloven § 9 annet ledd første punktum at det da er «størrelsen av institusjonenes forvaltningskapital ved begynnelsen av året» som skal legges til grunn, likevel slik at departementet for hvert år fastsetter et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på den enkelte institusjon innen hver gruppe. Det er i høringsnotatet lagt til grunn at det for institusjoner som kommer under tilsyn i løpet av året, må være forvaltningskapitalen ved oppstart av virksomheten som er det relevante beregningsgrunnlaget. Det legges videre til grunn at forvaltningskapitalen på dette tidspunktet normalt vil være av beskjedent størrelse. Departementet slutter seg til disse vurderingene. For å klargjøre at det for disse institusjonene vil være forvaltningskapitalen på det tidspunkt institusjonen kom under tilsyn som skal legges til grunn, foreslår departementet at dette lovfestes i kredittilsynsloven § 9 annet ledd.

Det er under høringen påpekt at det bør vurderes avkortingsmekanismer også for regnskapsførere som kommer under tilsyn i løpet av året. Det vises til at alle regnskapsførere utliknes med ett og samme beløp pr. år, og at dette ikke vil gi noen avkorting for regnskapsførere som kommer under tilsyn i løpet av året. Departementet viser til at fordelingen av utgiftene for regnskapsførerne skjer etter regler fastsatt av departementet, og legger til grunn at spørsmålet vil vurderes nærmere uavhengig av forslaget til lovendringer. Departementet vil i denne sammenheng likevel vise til omtalen ovenfor om at Kredittilsynet regelmessig vil ha et betydelig arbeid med søknad om konsesjon mv. for nye institusjoner som kommer under tilsyn i løpet av året.

For øvrig nevnes at forslaget til lovendring ikke vil få noen betydning for institusjoner som opphører å være under tilsyn i løpet av året. Slike institusjoner utliknes som hovedregel for det året da de går bort fra å

være under tilsyn. Kredittilsynets utgifter i et år skal etter dette utliknes på de institusjoner som er under tilsyn hele året, samt de institusjoner som kommer under tilsyn eller går bort fra å være under tilsyn i løpet av året. Tilsynsutgiftens størrelse vil for den enkelte institusjon bli beregnet etter de regler som følger av kredittilsynsloven § 9 annet ledd. Som nevnt ovenfor foreslås det her en endring for så vidt gjelder institusjoner som kommer under tilsyn i løpet av året, og hvor det er forvaltningskapitalen som skal legges til grunn for beregning av tilsynsutgiften.

Departementet foreslår etter dette en endring i kredittilsynsloven § 9 første ledd slik at Kredittilsynets utgifter skal utliknes på institusjoner som er under tilsyn «i budsjettåret». Det foreslås videre en endring i lovens § 9 annet ledd slik at det for de institusjoner som kommer under tilsyn i løpet av året, og hvor tilsynsutgiften skal beregnes på grunnlag av forvaltningskapital, vil være forvaltningskapitalen på det tidspunkt institusjonen kom under tilsyn som skal legges til grunn.

Opphevelse av regelen om fastsettelse av særskilt tilsynsbeløp

I kredittilsynsloven § 9 annet ledd er det gitt nærmere regler for hvordan utgiftene skal fordeles innen den enkelte tilsynsgruppe. Det følger av bestemmelsens annet ledd sjette punktum at for gruppen som omfattes av § 1 første ledd nr. 9 og 10 «fastsetter departementet et beløp særskilt». § 1 første ledd nr. 9 omfatter i dag «revisorer og revisjonsselskaper som er godkjent etter revisjonsloven» og nr. 10 omfatter «børser og autoriserte markedsplasser». Kredittilsynet viser i høringsnotatet til at det ikke synes å ha vært foretatt noen særskilt vurdering av spørsmålet om beregningsmåten for utlikningen for revisorer og revisjonsselskaper og for børser og autoriserte markedsplasser. For disse gruppene av institusjoner er derfor regelen for utlikningen i dag at departementet fastsetter «et beløp særskilt».

Departementet er enig i at det vil være hensiktsmessig at tilsynsutgiftene for de aktuelle gruppene fordeles etter regler som fastsettes av departementet. For revisorer og revisjonsselskaper vil en kunne videreføre den praksis for utlikning en har i dag. For gruppen børser og autoriserte markedsplasser legges det opp til første gangs utlikning for budsjettåret 2001. Av hensyn til å kunne foreta utlikning på en hensiktsmessig måte i forhold til den videre utvikling og organisering av slike markedsplasser, vil det etter departementets vurdering være en fordel at de nærmere kriterier for utlikningen skal skje etter regler fastsatt av departementet.

Departementet slutter seg etter dette til forslaget i høringsnotatet om at gruppene i kredittilsynsloven § 1 nr. 9 og 10 omfattes av fordelingsregelen i § 9 annet

ledd femte punktum i stedet for sjette punktum. § 9 annet ledd sjette punktum foreslås opphevet.

Utlikning av Kredittilsynets utgifter i henhold til lov om betalingssystemer

Etter lov om betalingssystemer mv. er Kredittilsynet pålagt enkelte oppgaver i forhold til systemer for betalingstjenester og verdipapiroppgjørssystemer. Loven gir ikke Kredittilsynet noen eksplisitt hjemmel for å føre tilsyn med innretningene. Slik hjemmel følger heller ikke av kredittilsynsloven. Følgelig har Kredittilsynet ikke hjemmel for å utlikne utgifter ved tilsynet på systemer for betalingstjenester eller verdipapiroppgjørssystemer.

Departementet er enig i vurderingen i høringsnotatet om at Kredittilsynets arbeid knyttet til lov om betalingssystemer vil være en fordel og av betydning for de fleste aktører i finans- og verdipapirmarkedet. Departementet slutter seg derfor til forslaget i høringsnotatet om at utgiftene til dette arbeidet fordeles på institusjonene på samme måte som utgiftene til tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel. Dette innebærer at utgiftene skal fordeles etter omfanget av tilsynsarbeidet på de ulike gruppene av institusjoner under tilsyn, med unntak av eiendomsmeglerforetak, inkassoforetak, revisorer, revisjonsselskap, regnskapsførere, regnskapsførerselskap og regnskapsførerlag. Det vises til forslaget til endring i kredittilsynsloven § 9 første ledd tredje punktum.

Ikrafttredelse av lovendringene

Det er i høringsnotatet foreslått at endringene i kredittilsynsloven settes i kraft straks, med virkning for utlikningen for 2001. Bakgrunnen for dette forslaget er at den nye børsloven trådte i kraft 31. mars 2001, og at Oslo Børs på dette tidspunktet kom under tilsyn av Kredittilsynet. Det er i avsnitt 5.3 i proposisjonen foreslått at kredittilsynsloven § 9 blir endret slik at Kredittilsynets utgifter skal utliknes på de institusjoner som er under tilsyn «i budsjettåret». Dersom denne regelen gjøres gjeldende for utlikningen for 2001, betyr det at Kredittilsynets utgifter i 2001 til forberedelse av tilsyn for børsen, kan utliknes på Oslo Børs. Som omtalt under avsnitt 5.3 i proposisjonen, har Kredittilsynet hatt et betydelig arbeid med forberedelse av tilsyn med børsen, utarbeidelse av nye standarder og krav mv., og det anses rimelig at disse utgiftene dekkes av børsen selv i stedet for å bli utliknet på de øvrige institusjonene under tilsyn. Høringsinstansene, herunder Oslo Børs, har ikke hatt merknader til dette.

Departementet slutter seg til forslaget i høringsnotatet om at de foreslåtte endringene i kredittilsynsloven settes i kraft straks og gis virkning for utlikningen for 2001. Departementet slutter seg til den begrunnelse som er gitt for forslaget i høringsnotatet, og viser til

at dette må anses å gi den mest rimelige fordelingen av Kredittilsynets utgifter i 2001 i tilknytning til at børsen kom under tilsyn. Det vises også til at ingen høringsinstanser har hatt innvendinger mot forslaget. Selve utlikningen for 2001 vil i henhold til vanlig praksis bli gjennomført i 2002.

4.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til forslag til endringar i kredittilsynslova § 9 med føresegner for iverksetjing.

5. OPPHEVING AV LOV OM STATENS BANKSIKRINGSFOND

5.1 Samandrag

Det foreslås at lov om Statens Banksikringsfond oppheves. Videre foreslås enkelte endringer i andre lover som følge av forslaget om opphevelse av lov om Statens Banksikringsfond. Forslaget om å oppheve lov om Statens Banksikringsfond har ikke vært på allmennelig høring.

Statens Banksikringsfond ble etablert for å hjelpe forretnings- og sparebanker som følge av bankkrisen på slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet. Statens Banksikringsfond ga blant annet støttelån til bankenes egne sikringsordninger.

Bankenes sikringsordninger er i dag regulert i banksikringsloven.

Som følge av bankkrisen ble Statens Banksikringsfond en betydelig eier i norsk banknæring. Disse eierinteressene er gradvis avhendet, dels ved salg i markedet og dels gjennom salg til Statens Bankinvesteringsfond. Statens Banksikringsfond eier ikke lenger noen aksjer, og departementet legger til grunn at det heller ikke vil bli aktuelt for Statens Banksikringsfond å yte lån til bankenes sikringsfond, eller erverve aksjer, grunnfondsbevis eller andre egenkapitalinstrumenter i norske banker, eller stille egenkapitalgarantier overfor norske banker slik situasjonen for bankene er nå. På denne bakgrunn, og med henvisning til departementets uttalelse i forbindelse med vedtakelsen av lov om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner, er det etter departementets syn ikke lenger behov for lov om Statens Banksikringsfond. Etter departementets syn er det ikke bestemmelser i lov om Statens Banksikringsfond som trengs for andre formål. Det er derfor ikke nødvendig å videreføre noen av bestemmelsene ved å ta dem inn i annen finanslovgivning. Lov om Statens Banksikringsfond bør derfor etter departementets syn oppheves.

Fondets nåværende kapital (overskuddslikviditet) utgjør ca. 70 mill. kroner pr. november 2001, og er plassert som kontolån til staten. Opphevelsen av loven bør imidlertid etter departementets syn ikke tre i kraft før fondet er avviklet og fondets midler er tilbakeført til statskassen, jf. lov om Statens Banksikringsfond

§ 10. Departementet foreslår derfor at Kongen gis myndighet til å bestemme når opphevelsen av lov om Statens Banksikringsfond skal tre i kraft. Fra samme tidspunkt foreslår departementet at det også gjennomføres endringer i andre lover som inneholder henvisning til Statens Banksikringsfond (tekniske endringer). Dette gjelder forretningsbankloven § 3 annet ledd og § 11 tredje ledd, finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 annet ledd nr. 7, lov om Statens Bankinvesteringsfond § 4 første ledd og § 5 første ledd bokstavene d og e, banksikringsloven § 2-15 (1) og § 4-3 (2), verdipapirhandelloven § 2a-1 første ledd nr. 6, § 2a-4 og § 4-3 annet ledd og skatteloven § 2-30 (1) bokstav k nr. 3.

5.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til forslag om endring i forretningsbanklova § 3 annet ledd og § 11 fjerde ledd (oppheving av unntaket frå andre punktum), finansieringsvirksomhetslova § 2-2 annet ledd nr. 7, lov om Statens Bankinvesteringsfond § 4 første ledd og § 5 første ledd bokstavene d og e, banksikringslova § 2-15 første ledd og § 4-3 annet ledd, verdipapirhandellova § 2a-1 første ledd nr. 6, § 2a-4 og § 4-3 annet ledd og skattelova § 2-30 første ledd bokstav k nr. 3.

6. ENDRINGAR I REKNESKAPSLOVA

6.1 Samandrag

EØS-komiteen vedtok 25. januar 2001 å endre EØS-avtalens vedlegg XV (Statsstøtte) til også å omfatte kommisjonens direktiv 2000/52/EF om endring av innsynsdirektivet (kommisjonens direktiv 80/723/EØF om innsyn i medlemsstatenes økonomiske forbindelser med offentlige foretak). Fristen for å gjennomføre direktivet utløp 31. juli 2001.

Formålet med endringsdirektivet er særlig å kunne overvåke mulig kryssubsidiering mv. i strid med prinsippene om ulovlig statsstøtte i EF-traktaten og tilsvarende i EØS-avtalen når det gjelder foretak som er gitt særlige eller eksklusive rettigheter eller er tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning, jf. EØS-avtalens artikkel 59.

Det er i St.prp. nr. 73 (2000-2001) lagt til grunn at gjennomføringen av direktivet nødvendiggjør lovendring, slik at Stortingets samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning er nødvendig. Stortinget har gitt slikt samtykke etter innstilling fra næringskomiteen i Innst. S. nr. 291 (2000-2001).

I Finansdepartementets brev 15. juni 2001 ble Kredittilsynet bedt om å utarbeide et lovforslag som kunne gjennomføre endringsdirektivet i norsk rett. Kredittilsynet oversendte sitt lovforslag til Finansdepartementet i brev 14. september 2001. Finansdepartementet sendte forslaget på høring med frist 9. november 2001.

Finansdepartementet fremmer forslag til endringer i regnskapsloven. Det foreslås en ny bestemmelse i regnskapsloven som gir Kongen hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift for å bidra til kontroll med at bestemmelsene i EØS-avtalen artikkel 59 blir overholdt. Med hjemmel i en slik lovbestemmelse vil det kunne fastsettes en forskrift som vil sikre full gjennomføring av EØS-regler som svarer til kommisjonsdirektiv 2000/52/EF. Gjeldende rett, EØS-retten, Kredittilsynets forslag og høringsinstansenes merknader er omtalt i punkt 7.2 til 7.5 i proposisjonen.

I likhet med Justisdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet mener departementet at gjennomføringen av de mer tekniske bestemmelsene i direktivet bør skje i forskrift. For det første er de enkelte lovbestemmelsene av teknisk karakter. For det andre antas reglene å få konsekvenser for et forholdsvis begrenset antall foretak. Direktivforpliktelsene inntre blant annet ikke for foretak som har netto årsomsættning på mindre enn 40 mill. euro, eller over 300 mill. kroner. Høringsuttalelsene tyder også på at reglene ikke vil gjelde et stort antall foretak. Systematisk passer det for øvrig bedre å samle regler om regnskap og rapportering til myndighetene i bestemmelser knyttet til regnskapsloven. Etter departementets syn vil derfor regelverket bli mer oversiktlig og brukervennlig ved at det inntas i en forskrift til regnskapsloven, framfor i en egen lov, slik Kredittilsynet foreslo. For øvrig vises det til EØS-avtalens artikkel 7 b) hvor det heter at rettsakter som tilsvare et EØF-direktiv skal overlates til avtalepartenes myndigheter å bestemme formen og midlene for gjennomføring. Våre EØS-forpliktelser er således ikke til hinder for en slik løsning.

Departementet foreslår derfor å ta inn en hjemmel i nytt kapittel 9 i regnskapsloven til at Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om utforming, revisjon, registrering, dokumentasjon og oppbevaring av slike oppgaver. Det foreslås videre at Kongen kan også gi regler om innsendingsplikt til offentlige myndigheter av oppgaver som nevnt i første punktum og om innsyn for offentlige myndigheter og andre i registrerte regnskapsopplysninger og regnskapsmateriale.

De materielle spørsmål som drøftes av Kredittilsynet og høringsinstansene vil vurderes nærmere i arbeidet med å fastsette en forskrift.

6.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til forslag til nytt kapittel 9 i regnskapslova og flytting av kapittel 9 med §§ 9-1 til 9-4 til nytt kapittel 10.

7. ENDRINGAR I VERDIPAPIR-HANDELLOVA

7.1 Samandrag

Forslagene i Ot.prp. nr. 80 (2000-2001) om tiltak mot ulovlig innsidehandel ble i all hovedsak fulgt opp

av finanskomiteen, jf. Innst. O. nr. 111 (2000-2001). I finanskomiteens innstilling ble imidlertid verdipapirhandellevens § 7-1 fjernet fra listen i verdipapirhandellevens § 14-3 over bestemmelser som er straffesanksjonert. Stortinget vedtok lovendringen i tråd med komiteens innstilling. Departementet legger til grunn at lovendringen på dette punkt skyldes en inkurie, og foreslår derfor å gjeninnføre straffehjemmelen ved brudd på verdipapirhandellevens § 7-1.

7.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til forslaget om endring av verdipapirhandellevens § 14-3.

8. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSAR

8.1 Samandrag

Kombinerte pensjonsordninger vil innebære at foretak må fastsette og vedlikeholde to regelverk, og forholde seg til to sett av lov- og forskriftsbestemmelser. Kombinerte pensjonsordninger vil derfor kunne innebære noe mer administrasjon for foretaket enn om foretaket kun hadde én pensjonsordning. Man legger imidlertid til grunn at foretak som oppretter kombinerte pensjonsordninger har ansett at fordelene ved en slik løsning oppveier eventuelle ulemper.

Det vil for arbeidstaker kunne være krevende å få oversikt over samlede ytelser fra pensjonsordningene, noe som fordrer at arbeidsgivere og institusjoner benytter ressurser til å gi tilstrekkelig og god informasjon.

Innføringen av kombinerte ordninger vil innebære at bestemmelsene i lover og forskrifter blir noe mer komplekse. Dette vil kunne medføre noe økt ressursbruk for myndigheter som utvikler og vedlikeholder regelverket, i hovedsak Finansdepartementet og Kredittilsynet. Dersom ordningene får et visst omfang, vil dette også gjelde Kredittilsynet i egenskap av tilsynsmyndighet. Kredittilsynets utgifter utliknes imidlertid på tilsynsenhetene.

Hvis adgangen til å ha kombinerte ordninger fører til økt utbredelse av skattefaviserte tjenstepensjonsordninger, vil det gi økt provenytap for staten. Det er imidlertid ikke holdepunkter for å si om omfanget vil øke av noen betydning på bakgrunn av en slik adgang. Skattefradrag ved foretakets innbetaling til administrasjonsreserve, jf. forslag til skatteloven § 6-46 første ledd bokstav f og forslag til lov om foretakspensjon § 2-12 fjerde ledd, vil også innebære noe provenytap for staten. Det er vanskelig å anslå størrelsesorden på bakgrunn av usikkerhet med hensyn til omfanget og utformingen av kombinerte pensjonsordninger.

Den foreslåtte presiseringen i lov om foretakspensjon § 8-1 annet ledd vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Lovendringene i kredittilsynsloven § 9 om utlikning av Kredittilsynets utgifter antas å ha beskjedne økonomiske og administrative konsekvenser.

For private institusjoner som kommer inn under Kredittilsynets tilsyn i løpet av budsjettåret, innebærer lovendringene at disse nå vil bli utliknet for sin forholdsmessige andel av Kredittilsynets utgifter for det aktuelle år. Beregningskriterier knyttet til omsetning og lignende medfører likevel at belastningen ikke antas å bli uforholdsmessig stor. Samtidig vil de øvrige institusjoner under tilsyn få en samlet tilsvarende reduksjon i de utliknede beløp.

For det offentlige vil endringene ikke påvirke det samlede utlikningsbeløp eller få andre konsekvenser for statsbudsjettet. Administrativt arbeid med utlikningen antas ikke å bli påvirket i nevneverdig grad.

Forslaget om opphevelse av loven om Statens Banksikringsfond innebærer at kapitalen til Statens Banksikringsfond tilbakeføres til statskassen. Pr. november 2001 utgjorde fondets kapital (overskuddslividitet) ca. 70 mill. kroner som er plassert som kon-tolån i staten.

Gjennomføringen av endringsdirektiv til innsyns-direktivet i norsk rett antas å få beskjedne økonomiske og administrative konsekvenser da forpliktelsene antas å omfatte et fåtall foretak.

Endringen i verdipapirhandeloven antas ikke å få økonomiske og administrative konsekvenser.

8.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemme-ne fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, tar det-te til orientering.

Medlemene i komiteen frå Sosialis-tisk Venstreparti og Kystpartiet viser til merknad under kapittel 1 der desse medlemene går imot forslag til kombinerte pensjonsordningar. Des-se medlemene tek elles orienteringa til vitande.

9. MERKNADER TIL PARAGRAFANE

9.1 Merknader til endringar i lov om foretakspensjon

9.1.1 Samandrag

Til § 2-12

I *første ledd* fastsettes det at et foretak kan ha kombinerte pensjonsordninger. Foretaket kan supple-re en ytelsesbasert alderspensjonsordning med pen-sjonsordning etter innskuddspensjonsloven eller med pensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon et-ter lov om foretakspensjon.

I *annet ledd* angis enkelte krav som skal gjelde dersom foretaket har kombinerte pensjonsordninger.

I *tredje ledd* er det gitt hjemmel til å gi nærmere forskriftsbestemmelser om utformingen av kombiner-te pensjonsordninger. Blant annet kan det fastsettes maksimale innskuddsgrenser ved kombinerte pen-sjonsordninger for blant annet å hindre at høytlønte overkompenseres for folketrygdens fallende kompen-sasjonsgrad ved høyere lønn. Hjemmelen vil for øvrig også kunne anvendes til å fastsette nærmere regler dersom praktiseringen av kombinerte pensjonsordnin-ger skaper uheldige skjevheter eller problemer i for-hold til prinsippet om forholdsmessighet. Blant annet av denne grunn vil maksimal innskuddsgrense kunne avhenge av ytelsesnivået i den ytelsesbaserte ordnin-gen.

I *femte ledd* er det gitt en bestemmelse om at fore-taket kan tegne uførepensjon enten i tilknytning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen eller i tilknytning til begge pensjonsordningene som inngår i den kombi-nerede ordningen. Det er videre angitt at ved fastsettelse av uførepensjonens totale størrelse etter § 6-3 skal den samlede kombinerte ordning, dvs. både den ytelsesba-serte og den innskuddsbaserte pensjonsordningen, legges til grunn.

Dersom foretaket velger å tegne uførepensjon i til-knytning til begge pensjonsordningene, legger depart-ementet til grunn at uførepensjonen tegnet i tilknyt-ning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen skal ha en størrelsesorden fastsatt på grunnlag av den ytelses-baserte alderspensjonen, på tilsvarende måte som i til-feller der foretaket kun har en ytelsesbasert foretaks-pensjonsordning. Den resterende uførepensjon tegnes da i tilknytning til den innskuddsbaserte pensjonsord-ningen.

I tilfellet der uførepensjon er tegnet kun i tilknyt-ning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen, skal det fastsettes i regelverket at det skal ytes et tillegg til den uførepensjonen som isolert sett ville følge av størrel-sen på den ytelsesbaserte alderspensjonen. Dette føl-ger av at den samlede kombinerte ordningen skal leg-ges til grunn ved fastsettelse av uførepensjonens stør-relse etter § 6-3. Det vises til omtale i avsnitt 2.4.4 i proposisjonen.

Til § 10-3

Det foreslås inntatt i *første ledd ny bokstav g* at midler i premiefondet også kan benyttes til å dekke kostnad i henhold til § 2-12 fjerde ledd. Det foreslås også en henvisning i *annet ledd* til første ledd bokstav g slik at foretaket ikke kan bruke midler i premiefon-det til dette formål, med mindre premiefondet fortsatt er tilstrekkelig til å sikre at årets premie og premien for neste år blir betalt.

9.1.2 Merknader frå komiteen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemme-ne fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, viser til merknader i kapittel 1 og slutter

seg til forslaget til §§ 2-12 og 10-3 i lov om foretakspensjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til merknader i kapittel 1 med bl.a. forslag til § 2-12 annet ledd bokstav c. For øvrig slutter disse medlemmer seg til forslaget om § 2-12 og § 10-3 i lov om foretakspensjon.

Medlemene i komiteen fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet viser til merknad under kapittel 1 der disse medlemmene går imot forslag til kombinerte pensjonsordninger. Disse medlemmene går difor imot forslag til §§ 2-12 og 10-3 i lov om foretakspensjon.

9.2 Merknader til endringer i innskuddspensjonslova

9.2.1 Samandrag

Til § 2-13

Det foreslås en bestemmelse om at et foretak som har ordning med ytelsesbasert alderspensjon etter lov om foretakspensjon, kan supplere denne med innskuddspensjonsordning i samsvar med bestemmelsene gitt i eller i medhold av lov om foretakspensjon § 2-12.

Til § 7-4

Ved en inkurie er det i femte ledd første punktum vist til fjerde ledd i stedet for tredje ledd. Det foreslås at bestemmelsen rettes opp.

Til § 9-3

Det foreslås å rette opp bestemmelsens *annet ledd* slik at det henvises til første ledd bokstav b og c. Ved en inkurie er det i dag vist til første ledd bokstav c og d. Dette har sammenheng med at bestemmelsens *annet ledd* ble foreslått endret i Ot.prp. nr. 78 (2000-2001) samtidig som det forelå et forslag til endring av den samme bestemmelsen i Ot.prp. nr. 42 (2000-2001).

9.2.2 Merknader frå komiteen

Komiteen sluttar seg til forslag om endring i § 7-4 og § 9-3 i innskuddspensjonslova.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet, viser til merknader i kapittel 1 og slutter seg videre til forslaget til § 2-13 i innskuddspensjonsloven.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet viser til merknad under kapittel 1 der disse medlemmene går imot forslag til kombinerte pensjonsordninger. Des-

se medlemene går difor imot forslag til § 2-13 i innskuddspensjonslova.

10. FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Arbeidarpartiet:

Forslag 1

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

§ 2-12 annet ledd bokstav c skal lyde:

regelverket i pensjonsordningene skal utformes slik at forskjellsbehandling mellom arbeidstakere unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid i foretaket.

Forslag frå Framstegspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme eventuelle supplerende endringsforslag til lov om foretakspensjon for å sikre retten til opptjente ytelser for medlemmer i pensjonsordning uten utstedelse av fripoliser. Utstedelse av fripoliser til fratradte medlemmer av pensjonsordning endres ikke.

11. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står framføre, og rår Odelstinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om foretakspensjon, innskuddspensjonsloven og enkelte andre lover (kombinerte pensjonsordninger mv.)

I

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

Kapittel 2 nytt avsnitt III skal lyde:

III. Kombinerte pensjonsordninger

§ 2-12 Adgang til å ha kombinerte pensjonsordninger

(1) Et foretak som har ordning med ytelsesbasert alderspensjon etter loven her, kan supplere denne med en pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven, eller en pensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon etter loven her (kombinerte pensjonsordninger).

(2) For kombinerte pensjonsordninger etter første ledd gjelder følgende:

a. samtlige ansatte som omfattes av regelverkets bestemmelser om medlemskap i pensjonsordningen

- med ytelsesbasert alderspensjon, skal være medlem av begge pensjonsordningene,*
- b. *innskuddspensjonen eller den engangsbetalte alderspensjonen skal utgjøre et tillegg til ytelsene i den ytelsesbaserte alderspensjonsordningen,*
- c. *regelverket i pensjonsordningene skal utformes med sikte på at forskjellsbehandling mellom arbeidstakere unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid i foretaket,*
- d. *et foretak kan ikke samtidig ha kombinerte pensjonsordninger og parallelle pensjonsordninger etter § 2-9 eller innskuddspensjonsloven § 2-10.*

(3) Kongen kan fastsette nærmere regler om utformingen av kombinerte pensjonsordninger. Det kan fastsettes regler om at innskuddene det enkelte år til sikring av innskuddspensjon eller engangsbetalt alderspensjon ikke skal overstige en fastsatt prosent av lønn sett i forhold til pensjonsnivået i den ytelsesbaserte pensjonsordningen.

(4) Dersom pensjonsordningens administrasjonsreserve ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene knyttet til utstedelse av fripoliser ved opprettelse av kombinerte pensjonsordninger etter paragrafen her, skal de resterende kostnadene først dekkes av midler i premiefondet og deretter ved innbetaling fra foretaket dersom midlene i premiefondet ikke er tilstrekkelige.

(5) Foretaket kan tegne uførepensjon enten i tilknytning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen eller i tilknytning til begge pensjonsordningene i den kombinerte ordningen. Den samlede kombinerte ordningen skal legges til grunn ved fastsettelse av uførepensjonens størrelse etter § 6-3 første ledd. Dersom uførepensjonen er tegnet kun i tilknytning til foretakets ytelsesbaserte pensjonsordning, skal det fastsettes i regelverket at det skal ytes et tillegg til den uførepensjon som fastsettes på grunnlag av størrelsen på den ytelsesbaserte alderspensjonen.

(6) Et foretak kan ikke ha premie- eller innskuddsfritak ved uførhet knyttet til bare en av pensjonsordningene.

(7) Foretaket kan tegne pensjon til etterlatte enten i tilknytning til den ytelsesbaserte pensjonsordningen eller i tilknytning til begge pensjonsordningene i den kombinerte ordningen. Den samlede kombinerte ordningen kan legges til grunn ved fastsettelse av etterlattepensjonens størrelse etter kapittel 7. Dersom etterlattepensjonen er tegnet kun i tilknytning til foretakets ytelsesbaserte pensjonsordning, kan det fastsettes i regelverket at det skal ytes et tillegg til den etterlattepensjon som fastsettes på grunnlag av størrelsen på den ytelsesbaserte alderspensjonen. Innskuddspensjonsloven § 7-4 femte ledd gjelder tilsvarende ved kombinerte pensjonsordninger dersom etterlatt ektefelle, registrert partner eller samboer gis pensjon etter reglene i innskuddspensjonsloven § 7-4 tredje ledd.

§ 8-1 annet ledd skal lyde:

(2) Midler knyttet til *fripolise* omfattes ikke av pensjonsordningens midler.

§ 10-3 første ledd ny bokstav g skal lyde:

g. *kostnad i henhold til § 2-12 fjerde ledd.*

§ 10-3 annet ledd skal lyde:

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i premiefondet til formål som nevnt i første ledd bokstav b til d, f og g, med mindre premiefondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at årets premie og premien for neste år blir betalt.

II

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

Kapittel 2 nytt avsnitt III skal lyde:

III. Kombinerte pensjonsordninger

§ 2-13 Adgang til å ha kombinerte pensjonsordninger

Et foretak som har ordning med ytelsesbasert alderspensjon etter lov om foretakspensjon, kan supplere denne med pensjonsordning etter loven her i samsvar med bestemmelsene gitt i eller i medhold av lov om foretakspensjon § 2-12.

§ 7-4 femte ledd skal lyde:

(5) Har etterlatt ektefelle, registrert partner eller samboer som gis pensjon etter reglene i tredje ledd, også rett til pensjon etter forsikring tegnet etter § 2-4 første ledd, gjelder reglene om ervervsprøving i lov om foretakspensjon §§ 7-5 og 7-6. I så fall anses pensjon etter reglene i tredje ledd som ervervsinntekt.

§ 9-3 annet ledd skal lyde:

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i innskuddsfondet til formål som nevnt i første ledd bokstav b og c, med mindre innskuddsfondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at forpliktelser som nevnt i første ledd bokstav a blir dekket for innværende og neste år.

III

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-46 første ledd bokstav f skal lyde:

f. *kostnad i henhold til lov om foretakspensjon §§ 2-12 fjerde ledd, 15-5 syvende ledd og 15-6 fjerde ledd.*

IV

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringsselskaper og verdipapirhandel mv. (kredittilsynsloven) gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd første punktum skal lyde:

Utgiftene ved tilsynet skal utliknes på de institusjoner som i henhold til § 1 eller annen særskilt lov-hjemmel er under tilsyn i budsjettåret.

§ 9 første ledd tredje punktum skal lyde:

Utgiftene ved tilsynet med overholdelsen av de alminnelige bestemmelser om verdipapirhandel, og utgifter ved tilsynet med overholdelsen av lov 17. november 1999 nr. 95 om betalingssystemer mv., utliknes etter størrelsen på beløpene etter fordelingen etter foregående punktum.

§ 9 annet ledd første punktum skal lyde:

Fordelingen innen de gruppene som er nevnt i § 1 første ledd nr. 1, 2, 6, 8 og 14 skjer på grunnlag av størrelsen av institusjonenes forvaltningskapital ved begynnelsen av året eller på det tidspunkt institusjonen kommer under tilsyn, likevel slik at departementet for hvert år fastsetter et minste og et høyeste beløp som kan utliknes på den enkelte institusjon innen hver gruppe.

§ 9 annet ledd femte punktum skal lyde:

Fordelingen innen de grupper som omfattes av § 1 første ledd nr. 5, 7, 9, 10, 12 og 13 skjer etter regler som fastsettes av departementet.

§ 9 annet ledd sjette punktum oppheves.

§ 9 annet ledd syvende og åttende punktum blir nye sjette og syvende punktum.

V

Lov 15. mars 1991 nr. 2 om Statens Banksikringsfond oppheves.

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd siste punktum oppheves.

§ 11 fjerde ledd siste punktum oppheves.

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endring:

§ 2-2 annet ledd nr. 7 skal lyde:

7. Statens Bankinvesteringsfond eier mer enn 10 prosent av aksjekapitalen i norske banker eller selskap som nevnt i § 2-2 annet ledd nr. 2 som eier bank.

I lov 29. november 1991 nr. 78 om Statens Bankinvesteringsfond gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd annet og tredje punktum oppheves.

§ 5 første ledd bokstavene d og e oppheves.

I lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv. av finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

§ 2-15 første ledd annet punktum skal lyde:

Fem medlemmer med personlige varamedlemmer velges av generalforsamlingen.

§ 4-3 annet ledd første punktum skal lyde:

Gjelder det en bank eller annen kredittinstitusjon, skal Kredittilsynet gi melding til Norges Bank og det sikringsfond institusjonen er medlem av.

I lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 2a-1 første ledd nr. 6 skal lyde:

6. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, Husbanken, Folketrygdfondet, Norges Bank og Statens Bankinvesteringsfond,

§ 2a-4 siste punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift gjøre tilsvarende unntak for ansatte i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, Husbanken, Norges Bank og Statens Bankinvesteringsfond.

§ 4-3 annet ledd skal lyde:

§ 4-1 gjelder ikke for Statens Bankinvesteringsfond.

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 2-30 første ledd bokstav k nr. 3 oppheves.

VI

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel 9 skal lyde:

Kapittel 9. Forskjellige bestemmelser

§ 9-1 Plikt til å utarbeide adskilte regnskaper mv.

For å bidra til kontroll med at bestemmelsene i EØS-avtalen artikkel 59 blir overholdt, kan Kongen fastsette i forskrift at foretak som offentlige myndigheter har gitt særlige eller eksklusive rettigheter eller som er tillagt oppgaven å utføre tjenester av allmenn økonomisk betydning og mottar statsstøtte uansett form, herunder subsidier, stønad eller kompensasjon, knyttet til denne tjenesten og som dessuten driver andre former for virksomhet, for hvert regnskapsår skal utarbeide en oppgave med resultatoppstilling for de forskjellige deler av virksomheten. Kongen kan gi nærmere regler om utforming, revisjon, registrering, dokumentasjon og oppbevaring av slike oppgaver. Kongen kan også gi regler om innsendingsplikt til offentlige myndigheter av oppgaver som nevnt i første punktum og om innsyn for offentlige myndigheter og

andre i registrerte regnskapsopplysninger og regnskapsmateriale.

Plikten etter første ledd gjelder uavhengig av om foretaket er regnskapspliktig etter denne lov.

Nåværende kapittel 9 blir nytt kapittel 10.

Nåværende §§ 9-1 til 9-4 blir nye §§ 10-1 til 10-4.

VII

I lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel gjøres følgende endring:

§ 14-3 annet ledd nr. 1 skal lyde:

1. overtrer § 2-2, §§ 2a-1 til 2a-7, § 2-6 tredje ledd, § 3-1, § 5-1, § 5-7, § 5-8, § 6-1 første ledd, § 6-5, § 7-1, § 7-11, §§ 8-2 til 8-8, §§ 9-3 til 9-8, § 11-3 eller § 12-2,

VIII

Ikrafttredelse

Loven del I til III og V trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. Loven del IV trer i kraft straks, med virkning for utlikningen for 2001. Loven del VI og VII trer i kraft straks.

Oslo, i finanskomiteen, den 7. mars 2002

Siv Jensen

leiar

Heidi Grande Røys

ordførar

Ingebrigt S. Sørfonn

sekretær